

تحلیلی از چگونگی توسعه، ارتقاء و ایجاد "سبزراه" های شهری

مورد مطالعه: آزاد راه (اتوبان) شهید کسایی تبریز

محمدحسین حضرنی^{1*}، علیرضا سلطانی²، حبیب سلطانی اقدم³

1- محمدحسین حضرنی کارشناس ارشد برنامه ریزی شهری گروه هنر دانشگاه مرند

2- علیرضا سلطانی دکترای برنامه ریزی شهری مدرس دانشگاه آزاد تبریز

3 - حبیب سلطانی اقدم، کارشناس ارشد راه و ترابری، دانشگاه آزاد اهر

چکیده

شهرها بعنوان کانون های تمرکز فعالیت و زندگی انسانها، برای اینکه بتوانند پایداری خود را تنظیم کنند چاره ای جز پذیرش و کارکردی متأثر از سیستم های طبیعی ندارند. در حال حاضر شواهد حاکی است که جهان را یک بحران زیست محیطی تهدید میکند و کوششهای جهانی بر روی ایجاد محیط های طبیعی تا حد امکان و حفظ محیط زیست در اکوسیستم های بزرگ متمرکز شده که شهرها نیز یکی از این اکوسیستم های بزرگ هستند و باید بسمت ایجاد توسعه پایدار شهری سوق داده شوند. از سویی دیگر گسترش نواحی شهری و زندگی شهرنشینی با توسعه شبکه شریانی از بزرگراه ها و اتوبانهای شهری و تبدیل آزاد راههای نزدیک کلانشهرها به قسمتی از هویت و سلختار شهرها همراه بوده است که در آن تردد بدون اتومبیل شخصی بیش از پیش دشوار می باشد. این امر در کنار عوامل دیگری همچون نگرانی های زیست محیطی و گسترش بی ضابطه شهرها، سبب شک لگیری نگرش هایی نو در شهرسازی و مدیریت شهری بر پایه توجه بیشتر به رابطه پیچیده انسان و محیط پیرامونش شده است. یکی از این نگرش ها تشویق شهروندان به استفاده از امکانات حمل و نقل غیرموتوری در قالب پیاده روی، دوچرخه سواری و غیره است. شبکه های سبزراهی تجلی این نوع امکانات می باشند که از دهه 1860 میلادی شکل گرفته و اقبال به آن ها در دهه های اخیر رشد فزاینده ای داشته است. این شبکه ها در عین حال که ارتباطات درون شهر و همچنین شهر و حومه را جهت تردد وسایل نقلیه مختلف برقرار میکنند، می توانند واجد کارکردهای تفریحی، تفریحی و اکولوژیکی نیز بوده و یک هویت متمایزکننده داشته باشند. این پژوهش پس از مرور و بررسی ادبیات علمی در زمینه سبزراه، اطلاعات مختلف موجود در ارتباط با منابع زیستی، فیزیکی و فرهنگی سایت را مورد تحلیل قرار داده است. در مرحله بعد ضمن طراحی پرسشنامه، از طریق مصاحبه علاوه بر شناسایی و طبقه بندی نیازها و ترجیحات بصری استفاده کنندگان به جمع آوری اطلاعات مربوطه در محل سایت پرداخته است. در نهایت پس از تجزیه و تحلیل، تلفیق و تولید داده های جدید، طرح راهبردی و راهکارهای آن را با توجه به اهداف تحقیق تدوین و ارائه نموده است. بر همین اساس این پژوهش با استفاده از ایده سبزراهها، محیط و منظر آزاد راه مورد مطالعه در جنوب شهر تبریز را که واجد ویژگی های سبزراهی یعنی پیوستگی فضایی، ساختار خطی، امکان استفاده چندجانبه و مرتبط ساختن شهر و حومه می باشند، براساس ویژگی های کالبدی و ساختاری آن از یک سو و ترجیحات و مطلوبیت های بصری استفاده کنندگان از سوی دیگر، مورد تحلیل و سنجش قرار داده و مهم ترین راهبردها و راهکارهای ارتقاء منظر بزرگراهی بر پایه شک لگیری سبزراه و توجه به زیبایی منظره ای و همچنین جلوگیری از ساخت و ساز بی رویه و غیر مجاز و ایجاد حاشیه نشینی های جدید در اطراف اتوبان خصوصا ضلع جنوبی و کارکرد حاشیه مسیر را تدوین نموده است.

واژگان کلیدی: سبزراه، منظر شهری، آزاد راه شهید کسایی، بزرگراه شهری، توسعه پایدار.